

Notitie

Opdrachtgever: M. Schuimer, Wooncompas
Auteurs: S.D. Elzerman & E. van Doorn
Betreft: Vleermuisonderzoek JS Bachstraat 4 Ridderkerk
Projectnummer: 2641
Datum: 28 oktober 2022
Status: Definitief

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van de voorgenomen sloop van de bebouwing aan de J.S. Bachstraat 4 (Figuur 1) in de gemeente Ridderkerk, provincie Zuid-Holland, is een quick scan Wet natuurbescherming uitgevoerd (Elzerman 2021). Hieruit bleek het gebouw geschikt voor verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Vervolgonderzoek moest vaststellen of het hoofdgebouw daadwerkelijk gebruikt wordt door vleermuizen om in te verblijven.

Figuur 1. Weergave van het plangebied (rood omlijnd) in Ridderkerk (luchtfoto: PDOK).

Beschrijving plangebied

Het plangebied omvat een voormalige dagbestedingslocatie bestaande uit een hoofdgebouw met kantoorruimte (Figuur 2) en kassen met kweektuin (Figuur 3). De bebouwing werd ten tijde van de quick scan niet meer gebruikt voor dagbesteding. De kassen staan leeg, de kweektuin is geheel begroeid met gras en slechts een deel van de ruimtes in het gebouw worden nog dagelijks gebruikt.

Het gebouw heeft een rechthoekige vorm met aan de noord- en zuidzijde een halfronde uitbouw. De voorzijde/westzijde heeft veel glas. Verder bestaat het gebouw uit bakstenen muren. Toen de locatie in gebruik was als dagbesteding fungeerde het hoofdgebouw ook als winkel met de glazen ruimtes als etalages.

Een deel van het plangebied is afgesloten met hekken. Dit vormde het binnenterrein voor de dagbesteding. Het bitumen dak is grotendeels plat met bij de halfronde uitbouw licht hellende dakvlakken. De kassen bestaan uit een stalen geraamte met glas. In het plangebied was geen open water aanwezig.

Figuur 2. Vooraanzicht van het gebouw in het plangebied.

Het plangebied ligt midden in de bebouwde kom van Ridderkerk, in de wijk Slikkerveer. Aan de voorzijde van het gebouw ligt een drukke doorgaande weg, richting het winkelcentrum van de wijk, aan het Dillenburgplein. Samen met een kinderopvang, moskee, basisschool, kerkgebouw en sportvelden vormt het een cluster met verschillende maatschappelijke functies. De woonwijk rondom het plangebied bestaat uit middelhoge en laagbouw.

Figuur 3. De kassen naast het hoofdgebouw zijn al enige tijd niet meer in gebruik.

De nieuwe inrichting bestaat uit een appartementencomplex van maximaal drie tot vier woonlagen (Figuur 4). Daarbij wordt een deel bestemd als zorgwoningen en een deel voor sociale huurwoningen. De aanleg van een daktuin voor de zorgwoningen is in het conceptplan opgenomen. Aan de zuidoostzijde van het gebouw komt een parkeerterrein met 30 plekken. Langs de J.S. Bachstraat komt een smalle groenstrook/voortuin, maar blijft het brede trottoir behouden voor wandelaars.

Figuur 4. Impressie van de nieuwbouw vanuit vogelvluchtperspectief (bron: Rothuizen 2021).

Methodiek

Het vleermuisonderzoek was gericht op het vaststellen van de aanwezigheid van verblijfplaatsen die jaarrond beschermd zijn op basis van art. 3.5 uit de Wet natuurbescherming. Alle soorten in Nederland zijn strikt beschermd. Wanneer ruimtelijke ingrepen, zoals sloop of na-isolatie, een verblijfplaats aantasten dan is hiervoor een ontheffing vereist. Daarnaast zijn de gebiedsfuncties als vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden ook strikt beschermd, maar deze konden op basis van de ecologische quick scan worden uitgesloten (Elzerman 2021).

Het onderzoek is verricht volgens de landelijke richtlijnen van het Vleermuisprotocol (GaN, Zoogdiervereniging & NGB 2021). Bij de quick scan werd het gebouw alleen geschikt geacht voor zomer- en paarverblijven van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Het protocol maakt onderscheid naar de volgende functies en bijbehorende onderzoeksinspanning:

- *Zomerverblijfplaats*
Gedurende het voorjaar en de zomer verblijven vleermuizen zonder jongen buiten de kraamkolonies in aparte zomerverblijfplaatsen. De twee veldbezoeken voor dit type verblijfplaats zijn uitgevoerd tussen 15 april en 15 augustus. Hierbij is één bezoek in de ochtendschemering uitgevoerd. Eén van deze bezoeken moest in de kraamperiode (15 mei - 15 juli) uitgevoerd worden. Tussen opeenvolgende bezoeken lagen tenminste twintig dagen.
- *Paarverblijfplaats*
Tijdens het paarseizoen in het najaar bezetten mannetjes vleermuizen paarverblijfplaatsen. De paarverblijven kunnen zich op andere locaties bevinden dan de zomerverblijfplaatsen. Om vast te kunnen stellen of het gebouw deze functionaliteit herbergt is onderzoek op basis van twee veldbezoeken (met een tussenliggende periode van tenminste twintig dagen) in de periode 15 augustus – 1 oktober uitgevoerd. Van deze veldbezoeken heeft één bezoek rond middernacht plaatsgevonden.

Het onderzoek is met behulp van een batdetector (Pettersen D240x), warmtebeeldcamera (Pulsar Helion XP28) en zaklamp uitgevoerd. Bij ieder bezoek zijn alle waargenomen vleermuizen vastgelegd met bijbehorende gps-locatie. Waar mogelijk zijn gegevens over de soort en het gedrag genoteerd. De data van de veldbezoeken en de weersomstandigheden staan in Tabel 1.

Tabel 1. Datum, weersomstandigheden en tijdsperiode per veldbezoek voor vleermuizen.

Datum	Bewolgingsgraad	Temperatuur	Wind	Neerslag	Tijd	Zonsondergang/-opkomst	Onderzoeker
22-05-2022	1/8	18 °C	2 ZO	Geen	21:38 – 23:39	21:40	K. van den Berg
14-06-2022	1/8	9 °C	1 O	Geen	03:19 – 05:20	05:19	S. Elzerman
25-08-2022	4/8	21 °C	3 NW	Geen	22:45 – 00:40	20:47	K. van den Berg
14-09-2022	0/8	15 °C	1 NW	Geen	21:05 – 22:51	20:01	K. van den Berg

Resultaten

Zomerverblijfplaatsen

In het voorjaar en de zomer worden zomerverblijven in gebouwen door Gewone dwergvleermuizen bezet. De jongen worden grootgebracht in kraamkolonies en in de zomerverblijven zitten de vleermuizen zonder jongen (Limpens *et al.* 1997). Tijdens het voorjaarsonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden dat zich een zomerverblijfplaats of kraamkolonie in het gebouw bevindt. Er is geen zwermgedrag waargenomen tijdens het ochtendbezoek en tijdens het avondbezoek zijn geen uitvliegende dieren waargenomen. Het totaal aantal dieren dat rondvloog was zeer beperkt. Er is enkel één Gewone dwergvleermuis tijdens beide veldbezoeken in het plangebied vastgesteld (gele stip in Figuur 5). Dit individu foerageerde hier korte tijd. Eenmaal is een passerende

Laatvlieger *Eptesicus serotinus* ten zuidoosten van het plangebied waargenomen (blauwe stip in Figuur 5). De aanwezigheid van een verblijfplaats van Gewone dwergvleermuis in de bebouwing kan worden uitgesloten.

Paarverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het najaar zijn op diverse plaatsen baltsende vleermuizen waargenomen met de batdetector en de warmtebeeldcamera (Figuur 5). Dit zijn mannetjes die in het najaar hun territorium verdedigen tegen andere mannetjes en daarnaast vrouwtjes proberen te lokken om te paren (Limpens *et al.* 1997). Gewone dwergvleermuizen verdedigen hun territorium door roepend/baltsend rond te vliegen (Sachteleben & von Helversen 2006). Tijdens het veldbezoek op 14 september is een baltsende Gewone dwergvleermuis ten noorden van het plangebied waargenomen (gele stip in Figuur 5). Dit individu had geen binding met het plangebied.

Ruige dwergvleermuizen migreren in de late zomer en vroege herfst vanuit Oost-Europa om in Nederland te paren en te overwinteren (Limpens *et al.* 1997). Deze mannetjes bezetten dan een verblijfplaats in een gebouw of boomholte. Vanuit deze verblijfplaats roepen/baltsen ze om een vrouwtje te lokken en andere mannelijke soortgenoten te verjagen (Furmankiewicz 2003). Tijdens beide najaarsbezoeken is in een appartementencomplex aan de Van Anrooystraat een roepende Ruige dwergvleermuis vastgesteld (groene stippen in Figuur 5). Binnen het plangebied zijn geen baltsende vleermuizen vastgesteld.

Figuur 5. Waarnemingen van vleermuizen tijdens het onderzoek in het plangebied J.S. Bachstraat 4 (en directe omgeving) in Ridderkerk. Zie de Resultaten voor een toelichting op de waarnemingen.

Conclusies

In 2022 is een vleermuisonderzoek uitgevoerd bij de bebouwing aan J.S. Bachstraat 4 te Ridderkerk (Figuur 1). Het vormde een vervolgonderzoek naar aanleiding van een quick scan Wet natuurbescherming. De bebouwing had potenties voor verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van het Vleermuisprotocol 2021.

Bij het vleermuisonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen in de bebouwing. Er is geen gedrag vastgesteld dat wijst op een verblijfplaats, zoals zwermen voor de toegang tot een verblijfplaats of het in-/uitvliegen van dieren. Tijdens het gehele onderzoek is nauwelijks activiteit van vleermuizen binnen het plangebied vastgesteld (Figuur 5).

Op basis van het vleermuisonderzoek kunnen verblijfplaatsen in de bebouwing aan de J.S. Bachstraat 4 in Ridderkerk worden uitgesloten. De voorgenomen werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder restricties vanuit de Wet natuurbescherming.

Aanbevelingen

Pas de Zorgplicht toe tijdens de werkzaamheden

Voor alle wilde planten en dieren geldt de Zorgplicht. Dit is een algemene fatsoenseis om onnodige schade, lijden of doden van deze organismen te voorkomen. Bij de werkzaamheden kan hier invulling aan gegeven worden door een amfibie of zoogdier dat op het werkterrein verschijnt de ruimte te geven om het terrein te verlaten. Indien nodig dan kan het dier naar een geschikt leefgebied te verplaatsen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Houd ook rekening met broedvogels in de bomen op het terrein. Alle nesten en broedende inheemse vogelsoorten zijn beschermd gedurende de broedtijd (art. 3.1 Wnb).

Wanneer bij werkzaamheden onverhoopt toch een vleermuis of een bezet vogelnest wordt aangetroffen, dienen werkzaamheden tijdelijk te worden gestaakt en wordt aanbevolen een ecooloog te raadplegen die advies geeft over de juiste vervolgstappen.

Natuurinclusief bouwen

De ruimtelijke ontwikkeling biedt de mogelijkheden om meerwaarde te creëren voor de biodiversiteit (Vink, Vollaard & de Zwarte 2017). Door in de ontwerpfase al te kijken naar mogelijkheden voor het creëren van nest- en verblijfplaatsen kan de nieuwbouw kansen bieden om het plangebied aantrekkelijk te maken voor dieren. Gedacht kan worden aan het integreren van verblijfsruimtes voor vleermuizen in de buitengevels van de nieuwbouw. Maar ook de aanleg van een daktuin met een variëteit aan (bij voorkeur inheemse) planten biedt mogelijkheden. Dergelijke maatregelen zijn geen wettelijke verplichting, maar dragen bij aan een vergroting van de biodiversiteit. De aanwezigheid van planten en dieren in de woonomgeving vergroten het woongenot (Cox *et al.* 2017). Bovendien sluit dit aan bij de doelstellingen uit de Groenvisie van de gemeente Ridderkerk (2020).

Literatuur

- Cox, D.T.C., Shanahan, D.F., Hudson, H.L., Plummer, K.E., Siriwardena, G.M., Fuller, R.A., Anderson, K., Hancock, S. en K.J. Gaston. 2017. Doses of Neighborhood Nature: The Benefits for Mental Health of Living with Nature. *BioScience*. 67(2): pp. 147-155.
- Elzerman, S.D. 2021. Quick scan J.S. Bachstraat 4 te Ridderkerk. bSR-notitie 2476. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
- Furmankiewicz, J. 2003. The vocal activity of *Pipistrellus nathusii* (Vespertilionidae) in SW Poland. *Acta Chiropterologica*. 5(1): pp. 97-105.
- GaN, Zoogdiervereniging & NGB. 2021. Vleermuisprotocol 2021. Versie januari 2021. Gegevensautoriteit Natuur/Zoogdiervereniging/Netwerk Groene Bureaus, Nijmegen/Nijmegen/Odijk.
- Gemeente Ridderkerk. 2020. Groen is onze toekomst – Integrale visie per wijk op groen in de openbare ruimte. Vastgesteld in juli 2020. Gemeente Ridderkerk.
- Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen. 2006. Songflight behaviour and mating system of pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. *Acta Chiropterologica* 8(2): pp. 391-401.
- Vink, J., Vollaard, J. & N. de Zwarte. 2017. Stadsnatuur maken/Making Urban Nature. Nai010 uitgevers, Rotterdam.

Bijlage – Wettelijk kader

1. Inleiding

De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2017 van kracht en vervangt de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De informatie hieronder vat de belangrijkste feiten samen met betrekking tot de bescherming van soorten via de Wet natuurbescherming, en is gericht op personen en instanties die te maken krijgen met de wet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud. Uitvoering van de wet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincies, met uitzondering van grote infrastructurele projecten aan onder meer waterwegen; daarbij blijft de Rijksoverheid het bevoegd gezag. De inhoud van deze samenvatting betreft in eerste instantie de algemeen geldende verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming en in tweede instantie de Zuid-Hollandse context waarin deze verbodsbepalingen moeten worden toegepast. De aanvullende regelgeving rond bescherming van soorten in Natura 2000-gebieden wordt hier slechts kort besproken.

2. Doel van de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren en natuurgebieden.

3. Beschermingsregimes soorten

In de Wet natuurbescherming zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wet natuurbescherming in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen. De drie beschermingsregimes met hun verbodsbepalingen zijn hieronder weergegeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel B, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (bepalingen dat ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, hier niet uitgebreid besproken), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel B, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de Bosmuis, de Huisspitsmuis en de Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

De provinciale verordening bevat onder andere regels voor faunabeheereenheden en diverse vrijstellingen voor het bestrijden van schade en het uitvoeren van werkzaamheden. Ook is in de verordening opgenomen voor welke soorten een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (zie de soortenlijst verderop onder 'Beschermd andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)').

5. Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

In de provinciale beleidsregel staan onderwerpen als het verlenen van tegemoetkomingen in de faunaschade en de vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden.

6. Vogelsoorten met een (potentieel) ongunstige staat van instandhouding in Zuid-Holland (artikel 3.1)

Naar aanleiding van artikel 3.1 lid 5 heeft Bureau Stadsnatuur een lijst opgesteld van vogelsoorten waarbij verstoring van wezenlijke invloed kan zijn op de staat van instandhouding in Zuid-Holland. Het betreft soorten die als broedvogel in de provincie voorkomen en waarvoor onder de Flora- en faunawet reeds een jaarronde bescherming van nestlocaties en vaste rustplaatsen gold (de onder de Flora- en faunawet als 'categorie 1 t/m 4' gekwalificeerde soorten), aangevuld met soorten die op basis van actuele gegevens van Sovon een ongunstige staat van instandhouding kennen (de voorheen als 'categorie 5' gekwalificeerde soorten met een negatieve populatietrend en/of een kleine, kwetsbare populatie) en waarvoor derhalve gemitigeerd of gecompenseerd zou moeten worden in geval van conflicterende ruimtelijke ontwikkeling en beheer. Deze lijst is

niet uitputtend en kan naar aanleiding van ontwikkelingen in de toekomst worden gewijzigd op basis van ecologisch zwaarwegende omstandigheden, zoals veranderingen in populatie-omvang of areaal van een soort. Het effect van de ingreep op de instandhouding van de soort is uiteindelijk leidend in de afweging of sprake is van een beschermde (en daarmee ontheffingsplichtige) situatie. Het gaat om de volgende 85 soorten:

Appelvink	Groene specht	Krooneend	Roerdomp	Tureluur
Baardmannetje	Grote gele kwikstaart	Kwak	Roek	Veldleeuwerik
Blauwe reiger	Grote karekiet	Kwartelkoning	Scholekster	Velduil
Boerenwaluw	Grote mantelmeeuw	Kleine zilverreiger	Slechtvalk	Visdief
Bontbekplevier	Grutto	Lepelaar	Slobeend	Waterral
Boomvalk	Havik	Matkop	Snor	Watersnip
Bosuil	Huisbus	Middelste zaagbek	Sperwer	Wielewaal
Bruine kiekendief	Huiswaluw	Noordse stern	Spotvogel	Wilde eend
Buizerd	Grote zilverreiger	Nachtegaal	Spreeuw	Wintertaling
Dwergstern	Ijsvogel	Oeverwaluw	Sprinkhaanzanger	Woudaap
Eider	Kerkuil	Ooievaar	Steenuil	Wulp
Gele Kwikstaart	Kievit	Patrijs	Steltkluut	Zomertaling
Gierzwaluw	Kleine bonte specht	Porseleinhoen	Stormmeeuw	Zomertortel
Goudvink	Kleine plevier	Purperreiger	Strandplevier	Zilvermeeuw
Graspieper	Kluut	Raaf	Tafeleend	Zwarte roodstaart
Grauwe Klauwier	Kneu	Ransuil	Tapuit	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Koekoek	Ringmus	Torenvalk	Zwartkopmeeuw

7. Beschermde habitatrichtlijnsoorten in Zuid-Holland (artikel 3.5)

Soorten uitsluitend vermeld in Bijlage II – Beschermingsregime artikel 3.5 alleen van toepassing in Natura 2000-gebieden.

De volgende 2 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen uitsluitend in voor deze soorten aangewezen Natura 2000-gebieden onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Nauwe korfslak	Zeggekorfslak
----------------	---------------

Soorten vermeld in Bijlage IV – Beschermingsregime artikel 3.5 van toepassing.

De volgende 40 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Groenknolorchis	Steur	Noordse woelmuis	Laatvlieger	Bultrug
Kruipend moerasscherm	Boomkikker	Otter	Meervleermuis	Dwergvinvis
Platte schijfthoren	Heikikker	Bosveermuis	Rosse vleermuis	Gewone dolfijn
Bataafse stroommossel	Kamsalamander	Franjestaart	Ruige dwergvleermuis	Gewone vinvis
Gevlekte witsnuitlibel	Poelkikker	Gewone baardvleermuis	Tweekleurige vleermuis	Griend
Groene glazenmaker	Rugstreeppad	Gewone dwergvleermuis	Vale vleermuis	Potvis
Rivierrombout	Zandhagedis	Gewone grootoorvleermuis	Watervleermuis	Tuimelaar
Houting	Bever	Kleine dwergvleermuis	Bruinvis	Witsnuitdolfijn

8. Beschermde andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)

De volgende 35 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.10 (NB: betreft uitsluitend als 'wild' gekwalificeerde plantensoorten; bron: *verspreidingsatlas.nl*):

Blaasvaren	Grote leeuwenklauw	Stofzaad	Grote modderkruiper	Grijze zeehond
Bokkenorchis	Karhuizer anjer	Schubvaren	Kwabaal	Steenmarter
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Smalle raai	Ringslang	Waterspitsmuis
Brede wolfsmelk	Knolspirea	Stijve wolfsmelk	Boommarter	
Bruinrode wespenorchis	Moerasgamander	Tengere veldmuur	Damhert	
Dreps	Naakte lathyrus	Wolfskers	Das	
Echte gamander	Rozenkransje	Aardbeivlinder	Eekhoorn	
Glad biggenkruid	Ruw pazelzaad	Grote vos	Gewone zeehond	

9. Soorten waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt van beschermingsregime artikel 3.10

In Zuid-Holland is een vrijstelling van de verbodsbepalingen artikel 3.10 van toepassing op de volgende 22 soorten:

Bastaardkikker	Aardmuis	Egel	Konijn	Wezel
Bruine kikker	Bosmuis	Gewone bosspitsmuis	Ree	Woelrat
Gewone pad	Bunzing	Haas	Rosse woelmuis	
Kleine watersalamander	Dwergmuis	Hermelijn	Veldmuis	
Meerkikker	Dwergspitsmuis	Huisspitsmuis	Vos	

10. Geïntroduceerde soorten in Zuid-Holland

Soorten die zich door menselijk toedoen buiten hun natuurlijke areaal hebben gevestigd (geïntroduceerde soorten) vallen in Zuid-Holland niet onder de beschermingsregimes van artikel 3.1, 3.5 of 3.10, tenzij sprake is van een populatie die langer dan 50 jaren achtereen heeft standgehouden in de provincie (mond med. PZH, maart 2017). Voorbeelden in een Zuid-Hollandse context zijn beschermde plantensoorten uitgezaaid vanuit tuinen en Vroedmeesterpad, al dan niet moedwillig geïntroduceerd door terrariumhouders. Plantensoorten die lokaal zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' zijn beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Knollathyrus	Echte gamander	Bergnachtorchis	Wilde Weit
------------------------	------------	--------------	----------------	-----------------	------------

Diersoorten die zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' worden beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Boomkikker	Muurhagedis	Vroedmeesterpad	Quaggamossel	Aziatische modderkruiper	Blauwband
------------	-------------	-----------------	--------------	--------------------------	-----------

De beschermde status van soorten als Muskusrat (sinds 1975 gedocumenteerd voor de provincie) en Nijlgans (eerste geval in 1967) kan op grond van het bovengeschetste 50 jaar-criterium ter discussie worden gesteld.

11. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en verstoring van planten en dieren moet worden voorkomen.

12. Wanneer ontheffing aanvragen?

Wanneer redelijkerwijs kan worden vermoed dat verbodsbepalingen ten gevolge van een voorgenomen activiteit worden overtreden, moet eerst worden bepaald of mitigerende (verzachtende) maatregelen de schade kunnen beperken of tenietdoen zodat het overtreden van het verbod kan worden voorkomen. Wanneer het overtreden van een verbod onvermijdelijk is en er moet worden gecompenseerd voor veroorzaakte schade, dan dient men een ontheffing aan te vragen. Het aanvragen van een ontheffing heeft alleen zin als de functionaliteit van een plangebied voor een beschermde soort voldoende nauwkeurig in beeld is gebracht. Meestal is hier een uitgebreid onderzoek voor nodig waarin rekening wordt gehouden met de seizoensactiviteit van een soort. Dergelijk onderzoek dient aan bepaalde richtlijnen te voldoen op basis waarvan de kwaliteit en volledigheid ervan worden gecontroleerd door de Omgevingsdienst (zie onder). Een randvoorwaarde is daarnaast dat een aanvraag vergezeld dient te gaan van een zogenaamd activiteitenplan. Hierin moet een initiatiefnemer van een potentieel schadelijke handeling het belang van de voorgenomen activiteit onderbouwen en aangeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen ten gunste van de soort(en) in kwestie worden getroffen.

13. Omgevingsvergunning via gemeente

Wanneer er sprake is van een omgevingsvergunning mogen ontheffingen voor beschermde soorten aanhaken. Bij aanhaken moet de gemeente een volledigheidstoets uitvoeren en verzorgt de gemeente de toetsing door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Met de aanvraag van een omgevingsvergunning is een wettelijke beslistermijn gemoeid van maximaal 26 weken. De gehele aanvraag verloopt via de gemeente. Voor meer informatie, zie: <https://www.omgevingsloket.nl>

14. Losse ontheffing via provincie

Wanneer een ontheffing aangevraagd moet worden waarbij geen omgevingsvergunning nodig is, is de beslistermijn 13 weken met maximaal 7 weken verlenging. De gehele aanvraag verloopt via Omgevingsdienst Haaglanden. De leges bedragen EUR 1800,-. Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Voor meer informatie en aanvraagformulieren, zie: <https://omgevingsdiensthaaglanden.nl/aanvraag-wet-natuurbescherming.html>

15. Gedragscodes

Gedragscodes in het kader van de Wet natuurbescherming worden alleen gemeentelijk of branchebreed opgesteld en dienen te worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken. Bestaande gedragscodes die zijn goedgekeurd onder de Flora- en faunawet zijn, indien nog niet verlopen, nog altijd geldig voor de soorten die onder de Wet natuurbescherming onder één van de drie beschermingsregimes vallen. Voor nieuwe beschermde soorten waarvoor geen mitigerende maatregelen zijn vermeld in gedragscodes zal mogelijk een ontheffing noodzakelijk zijn. Voor soorten die niet (meer) onder een strikt beschermingsregime vallen hoeft niet per se te worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Er moet desalniettemin altijd rekening worden gehouden met de wettelijke zorgplicht.

16. Handhaving

Bij een vermoede overtreding van een verbodsbepaling in de Wet natuurbescherming kan handhaving worden ingeschakeld. In Zuid-Holland is de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) hiervoor verantwoordelijk. Voor meer informatie, zie: <https://www.ozhz.nl/themas/natuur/>

Melding van een vermoede overtreding:

Telefoon: 078-770 85 85 / 0888-333 555

mail: meldingwnb@ozhz.nl

website: <https://www.ozhz.nl/themas/natuur/misstand-schade-of-verstoring-gezien/>

Overige contactgegevens:

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Afdeling Toezicht en Handhaving

Postbus 550

3300 AN Dordrecht